

M A G Y A R K U R I R

Bécsből, Kedden, Október' 24-dikén, 1820.

Nagy Britannia.

A' Tamesis vize' hajósai ezen vízen hosszú sort formáló bárkákon nagy pompával mentek, proccessióban, Hammer-smithbe, hol most a' Királyné lakik, 's hol a' mentiségére megörbezett Olasz tanuk is szállva vagynak, ő Felségének köszöntésére. — Gróf Oldi aszszonyság, a' Bergami testvére, minden nap' a' Királyné' asztalánál eszik. — A' Királyné, azért, hogy a' menttsége folytattatik, nem jelent-meg a' Parlamentum' üléseiben.

Azon beszédnek, mellyet Prokurátor Brougham Oktober 3-dikán, Kliensének védelmezésére felolvasott, rövid és csak vékony árnyékozata ennyiben áll: — „Néki, úgy mond, nem ezen háznak felséges volta; nem is a' Királyné' ügyének mivólia, hanem csak annak a' módnak gyengesége, a' mint ezen ügyet védelmezni kell, okoz félelmet. A' Királyné 1793-ben jött Angliába, 's innét 1814-ben távozott-el. Ő ezen időszakaszt minden megjegyzéstételek nélkül elmellőzi, azért, minthogy ezen perlekedésben a' Vádoló ellen a' Vádoltatott semmi vádólassal elé nem áll. Ő (Brougham) nem azért jelent-meg, hogy az emberi megtévedéseket védelmezze; ő csak a' maga Kliensének tellyes ártatlanságát fogja vitatni. Mikor a' Királyné Angliából elment, nem formálhatta Udvarnokjait csupa olyan emberekből, mint rangja kívánta volna,

tudniillik, tsupa Lordokból és Lordnéktól, tehát, Olasz Országban élvén, kéntelen volt Olasz nemeseket 's még egyéb kisebb rangú embereket is szolgálatjára felvenni. Ezen tekintetből tehát nem vádoltathatik. Azt mondják a' Vádolók: Hogy a' Királyné' cselédjei magok is elbámultak azon, hogy melly nagy barátságai bizodalmaskodás uralkodjék ő Felsége és Bergami között; Hogy ezért az ő Felsége' társaságától magát a' nemesség egészszen elvonta; 's hogy ő Felsége eránt külső Országokon az emberek éppen olyan kevés tekintettel viseltettek, mint Angliában némellyek. De hát hogy eshetett még is, hogy Lady Lindsey, ki a' Királynét elhagyta vala, ő Felségéhez ismét vissza ment? 's hogy ő Felsége eránt sok fő személyek minden tiszteleittel viseltettek? A' mi a' Bergami-val való bizodalmas élelt illeti, a' Királynénak tudni kellett azt, hogy ezen dolog az egész világ előtt esmeretessé fogna lenni; 's hallottunk-é valaha valamely Itélőszék előtt illy elvetemedett bolondságokat, illy megvakult indulat' elvetemedéseit előfordulni, mint ő Felsége ellen felhordattak, 's a' mellyek minden bölcsesség' törvényeit így megbántottak volna? Azt akarják a' Lordoknak ezen házával elhitetni: hogy a' Királyné minden régibb cselédjeit, minden ok nélkül, azon szempillantathan küldötte volna el magától, mikor ezek jól tudták, hogy micsoda célzás légyen a' Királynéra nézve, micsoda

visgálódások tétetnek magaviselete után! Azon kedvező ajánlásokot, mellyeket néki az Országlószék egész az utolsó szempillantatig tétetett, magától eltasztván, Angliába vissza jött: s lehetséges-e még is, hogy bűnösnek ítéltessek? úgy gondoltatott, hogy a Királyné ellen való célzást az ő cselédjeinek segedelme nélkül nem lehetne elérni, ezeknek segedelmeikkel pedig igen jól el — igen de, ha ezek a cselédek idegenek, és a kik semmit se gondolnak azzal, hogy az az Itélőszék, a melynek mint tanuk, elejébe hivattattak, felőlök jó vagy rossz ítélettel legyen: így magában értődik a dolog, hogy ezeknél jobb eszközöket nem lehetett volna találni a Királyné ellen s t.

Oktober 5-dikén a Királyné tanuina kikerdeztetése vétetett elé. Első volt az ő Felsege Sollicitatorának Vizardnak Iródeákja, Lehman. Ezt a Királyné Badenbe küldötte volt, hogy onnét a Nagy-Herczeg Báro Dente nevü Camerariusát hívja Londonba, azért, hogy ennek bizonyágtétele Kranz Borbára nevü Badeni aszszonyembernek vádjai ellen, ki a Királyné körül a vendégfogadóban szolgálatot tévén most ellene ki kelt, a Királynénak használt volna: hanem, mint Lehman mondja, ezen Camerarius Ur nem jött-el. — Lord Liverpool ezt hallván azonnal ajánlotta magát, hogy ha a Királyné Védlöji kívánnyák, az Angliai Országlószék maga ki fogja a Badeni Nagy Herczegnél eszközteni, hogy Dente Londonba jöjjön. — A második tanú Oberster Buller-Sant-Leger, a ki 1809-től fogva 1819-czig a Királynénál Camerariusi szolgálatot tett, azt vallotta, hogy ő ekkor is csak egészségtelensége miatt ment-el ő Felsegétől. — Lord Guilford kinyilatkoztatta, hogy ő Olaszországban sokszor ebédelt a Királynénál, és soha se vett a Királyné és Bergami között, semmi szoros megbizottságot észébe. Nápolyban, Romában, és Civitavechiában is minden nap a Királynénál ebédelt több Anglus és Olasz Cavalléroknek s Cavalléraszszonyoknak társaságokban a Királynénál, és Bergamit az asztalnál ülni egyszer se látta, csak későbbre, mikor a Királyné Villa-d'Estei falusi lakását még egyszer meglátogatta volna, látta Bergamit az asztalnál a Királynéval általellenben ülni. Azon Clorinde nevü fregáton, melly a Királynét a tengeren vitte, velle együtt ültek Lord Guilfordon kívül ennek testvére Lady Charlotta Lindsay, egy Nápolyi Nagy Kereskedőnek felesége Madam Falconet a maga két leányaival, és Doktor Holland. — A Királyi Prokurátoroknak kérdezősködéseikre azt is kinyilatkoztatta Lord Guilford, hogy ő maga látta a Királynét a Como taván Bergamival egy keskeny csajkán ülve evezni; és hogy az ő testvér huga Lady Lindsay, 1817-ben, az ő (Guilford) jóvallására hagyta-el a Királynét. Azt kérdezőtől a Király Prokurátorai, hogy mi ok által indittatott arra, hogy Lady Lindsaynak ezt tanácsolja, nem engedték-meg a Királyné Prokurátorai Guilfortnak, hogy feleljen. — A negyedik tanú, Lord Glenbervie mind azokat a nyilatkoztatásokat tette, mellyeket Guilford. Mondtta, hogy Genuában gyakran ebédelt a Királynénál, éppen mellette ült, s Bergami a Királyné hátamegett, mint follájter (Vorreiter. Elökocsis) izas öltözetben, mind kettőjöknek udvarlott. Magaviselete se szembe-tünőbb se nagyobbrahéjjazó nem volt, mint akármelly más cselédé. Ő (ezen Lord) mindenkor jó társaságbéli embereket látott a Királyné asztalánál. — Az ötödik tanú volt a feljebb említett Lady Lindsay. Ezt Brougham maga vezette-be, s

engedelmet kérvén, hogy leültethesse, széket tett néki. Ezen aszszonyság is mind azokat mondotta, mellyeket a' feljebb nevezett tanuk, hogy t. i. a' Királynét sok Anglus és Nápolyi Cavallérok meglátogatták; neveiket is elémondta sok Lordoknak és Ladyknak. A' Clorindén való útozását úgy irta-le, hogy a' hajós Kapitány szobája két felé volt rekesztve, mellyek közzül egyikben a' Királyné egy szobaleánnyal, másikban a' Kapitány s ennek valami rokona, háltak. Bergami, itt mindenütt úgy viselte magát, mint inashoz illett. Mikor Lady Lindsay, és a' Királyné kísérták, mindenkor Bergami kísérte őket. Arra a' kérdésre, hogy látta-e a' Királynét és Bergamit karonfogódva együtt sétálni, nem felelt Lady Lindsay egészen meghatározva, csak annyit mondott, hogy nem jut eszébe, hogy látta volna, mert ez is megeshetett egy vagy más különös alkalmatossággal, a' nélkül, hogy néki eszibe juthatna. — A' 6-dik tanú volt Lord Landoff, a' ki 1614-ig volt Olaszországban, sokszor ebédelt a' Királynénál, és semmi illetlenséget nem látott nálla.

A' Királyné' Védlöji által eddig munkabavétegetett menttségekről nagyon különbözőleg ítélnék a' Londoni Ujságlevelek. A' Ministeri Kurir' vélekedése szerint nagyon aluszékonyok és csekélyek a' Királyné' pártfogó tanuinak bizonyágtételeik, s valamint a' Lord Guilfert' és Glenbervi', úgy a' Lady Linsey vallástételeik s feleleteik is csak olyanok, mint a' Majocchi' Non mi Recordója volt. A' Ministerekkel ellenkező Morning-Chronicle ellenben azt erőssíti, hogy a' Királyné' tanuji már csak eddig is sokkal többet bizonyítottak az ő Felsége' ártatlanságának napfényrevaló hozásában, mint a' mennyit a' Prokurátorai a' Vád' fobb ré-

szinek felfordítottadásokra nézve, töltek vártak.

Spanyol Ország.

A' Corteseknek Septembor' 25-dikén tartott üléssekben egyebek között a' Papi Rendet illető Criminalis törvényjovallás vétetett vitatás és határozás alá. A' helybehagyatott Czikkelyeknek summázatajja ennyiben áll: „Minden Világi és Szerzetes Papok, a' kik valami olly bűnnel vádoltnak, a' melynek halál vagy egyéb testi büntetés a' következése, a' Tridentinum i Concilium' rendszabásai szerint úgy ítéltessenek és büntetessenek-meg, mint világi emberek. A' testi büntetések ezek: Számkivettetés, Gallyára-küldetetés, Veretetés, Golyobis által való megölettetés, és Pellengér. A' közönséges Itélőszékek a' Papi Elöljáróknak közbejövetele nélkül folytatják ezen dolgot. Ha halálos a' kijött ítélet, ekkor tudósítja a' Bíró a' Papi előljárói kart, olly véggel, hogy a' bűnösnek a' Papi méltóságból való kivetkeztetődése három napok alatt, vagy pedig ha a' környülállások úgy találják kívánni, más meghatározandó időszakas alatt, véghez vitetessék. Ha nem találja a' Papi Elöljárók' széke ezen munkát megtenni, ekkor Papi ruha nélkül viszik a' bűnöst exekúzióra, s elégnék fogjak tartani a' vesztő helyen, a' Papi Elöljáróknak egyetértése nélkül, a' bűnöst fekete fátyollal betakarni.

A' mi a' Spanyol Szerzetes Papoknak világiakká való tetettetését illeti, már az ezzel szolló törvényjovallásnak hátrulévő Czikkelyeit is mind meghatározta a' Cortesek' gyűlése. Az első Czikkelyt egész minémisége szerint közölték a' közelébb költ M. Kurirban. A' következő több 25 Czikkelyek' summás foglalatajja ennyiben.

áll: — „Azon Praebendák, mellyekből eddig az eltöröltő Klastromok éltek, ismét kiosztatnak és kiosztatások a Világi tisztviselő karoktól függ: hanem azok, kik már illy Praebendákat bírnak, ezeknek birtokában megmaradnak, az alatt a feltétel alatt: ha a Király által megerősítetve vagynak. Az Érseki és Püspöki megyéknek s egyéb Praebendáknak kiosztatásokban a kiszolgált érdemes Szerzetesekre különös tekintet legyen. A már valósággal ordináltatott Barátok, ha még 50 esztendő el nem értek 300, ha 50 és 60 esztendő között vannak 400, ha ennél is idősekbec 600 Dukatokból álló penziót kapnak (egy Dukátot 2 forint 30 krajczár-ra lehet tenni). A nemordináltatott Barátok, kik még csak a Klastromi fogadást tették-le, ha még az 50 esztendő el nem érték, 100, s az 50 esztendőn felyül lévők 200 Dukátokat kapnak esztendőnként, mind addig, míg egyéb Egyházi jövedelem adattathatik nekik. A még azután is fennállandó kevés Klastromok azon Püspöktől függenek, kinek megyéjékbe tartoznak. Egy új Klastrom se állittathatik-fel, és mostanság egy személy se bocsáttathatik klastromi fogadástételre. Az Országlószék minden hatalmában álló eszközök által pártját fogja a Szerzetes Papoknak világiakká való lételét, Előljárási minden erőszakoskodását meggátolja, s a kilépőknek Praebendát vagy Plebaniát szerez. Egy közönségben s ennek kerületében csak egy Klastrom állhat fenn ennekután. Egy olly Klastrom se állhat-fenn, melynek 24 tagjai nincsenek; vagy pedig, ha csak egy Klastrom van valamely Közönségben, e se állhat fenn, ha 12 olly tagjai nincsenek, a kik már ordináltatott Barátok volnának. A Barát-klastromoknak eltöröltetésseket illető Végzés hasonlóképpen illeti az Apátza-klastromo-

kat is. Az eltöröltő Apátza-klastrombéli személyek 100 Dukát penziót kapnak. Minden eltöröltetett klastromoknak ingó és ingatlan vagyonaik a közönséges kincstárba adattatnak: hanem ugyan ezeknek minden eddig rajtok feküdt terheket ezután is hordozni kell. A Püspökök az eltöröltetett Klastromoknak szent edényeiket, Orgonáikat, Képeiket, s az egyéb templomi készületeiket, a magok megyéjékben találtató szegény Egyházaknak adhatják.

September' 26 - dikán rendkívül való ülést tartván a Cortesek, a nyomtatási szabadságot tárgyazó törvényjavallatot vették fontolás alá, s az első öt Czikkelyeket még azon ülésben meghatározták. Foglalatja ezen Czikkelyeknek anuyiban áll: hogy minden Spanyol bír azzal a jussal, hogy gondolatait előrevaló Cansúr a nélkül nyomtatás által közönségessé tehesse. Csupán csak a Theologiai íráskokra nézve fordúlnak némelly kivételek elé.

A Király a Rigo' dolga miatt hivatalából elbucszott Hadi Ministert, Marquis Amarillást, a Nemzeti armáda' Indzsínör Generálisává nevezte. Generális Rigo egy Előadást küldött a Királyhoz, melyben azt kéri, hogy őt s az ő ellenségeit, a Ministereket, velle egyszerstmind állittassa Itélőszék' elejébe. Különösen magára nézve azt kéri, hogy ha bünösnek fog találtatni, legszorosabban büntetéssek meg. — A Király Sept. 27. dikén a Madridi örzösereggel, az ott lévő nemzeti sereggel, s meg a maga gyalog és lovas testörző sergeivel, mustrát tartott; az egész sor előtt ellovagolt, s azután az egész linea eléptetett ő Felsége előtt.

Déli Amerikából olly tudósítások érkeztek Madridba, hogy midőn Julius' 2. dikán Cumanában, mellyet még a Király' részén lévők bírnak, a Spanyol Con-

stitúció kihirdetett volna, a' Venecze-
lai Independens Vezérek Követeket küldöt-
tek oda, hogy mindeneket szemekkel
láthassanak 's füleikkel halthassanak, 's ezen
Követeket a' Király' részén lévő Vezérek
oda magok bekísértették, a' melly barát-
ságos lépéstől fogva folytában tart a' két
rész között való alkudozás, 's azolta min-
den ellenségeskedések félbe szakadtak a'
két rész közt.

Portugallia.

A' Revolúziós Országglószék Lisboná-
ban minden ott lévő idegen-Országi Kö-
veteknél hivatal szerént való, jelentést té-
tetett affelől, hogy ő (ezen Országglószék)
betéttve van, vagy hivatalának folytatá-
sához hozzá fogott. — Egyszermind ki-
hirdetette ezen Országglószék, hogy a'
Lisbonai kikötőhely minden nem-
zetekre nézve, szabad kikötőhellyé tété-
tetett. — Már az Elvasi erősségbéli ör-
ző sereg is egyetértett Portugalliának Dé-
li tartományaival egyetemben, a' revolú-
zióra nézve, Oportóval és Lisboná-
val.

Ugyan ezen Országglószék olly hatá-
rozást tett, hogy egy 4 személyekből ál-
ló Biztosság neveztesse ki, a' melly min-
den tekinteteket, mellyek a' könyvnyom-
tatást 's Ujságotyvasást tárgyazzák, intéz-
zen-el előreválóképpen addig, míg a' Cor-
tesek öszszegyülekezvén, egyebek közt e-
zen tárgy eránt is közönséges határozást
tehetnek.

Frantzia Ország.

Oktober' 8-dik napján nagy udvarlás
volt a' Királynál, úgy szintén a' Bordeauxi
kis Herczegnél is, a' melly idő alatt ő
a' szalában azon drága bölcsöben feküdt,

melly a' Muzéumban az utóbb kitétetett
ritkaságok között szemléltetett. — Gene-
ral-Lientenant Tarayre, a' Követek ka-
marájának egygyik tagja, elvesztette Ge-
neralisi méltóságát, azért, hogy valami
mérges és vakmerő beszédet; mellyet ezen
kamarának utolsó ülésében tartott volt,
mostanság kinyomtatván, azt ekképpen
még jobban közönségesse tette.

Oktober' 10-dikére virradó éjjel va-
laki, de még ki nem tanulhatták hogy ki
lett légyen, a' Királyi Udvar mellett a'
Louvre épülete' oszlopainál egy strázsát
távolacsjáról megszollítván, azon iparko-
dott, hogy a' parola-szót megtudhassa tőle:
de semmire nem mehetvén pistolyból
a' katonára lött 's a' csákJát által lyukas-
totta, 's elszaladott. A' katona is utánna lött,
de ő se érte az embert. — Calais városában
az őrizeten ott lévő Somme-Légióból mos-
tanság két tiszt lötte agyon maga magát. Ha-
sonlóképpen cselekedett Oktober' 5-dikén
maga az Oberster is, Báró Philipon.
Ezen utolsónak, mint gondolják, Párisból
valami kedvetlen hírt kellett kapni, hogy
ezen cselekedetre vetemedett.

Perpignanban egy Kapitány Sep-
tember' 27-dikén a' maga Obersterét, Gróf
Prevost-de-Sant-Cyrt, a' szobájában megtá-
modván, elébb ezt egy pistolyból, 's az-
után magát is egy más pistolyból ott hely-
ben agyon lötte.

A' Bordeauxi Herczeg' születése em-
lékezetére már hét külömbkülömbféle em-
lékeztető pénznemek verettek. Az egy-
gyik Herkulest ábrázolja a' bölcsöben, mi-
kor a' higyót markába szoritván megöli,
illy körülrással: Te a' legterhebb sor-
son fogsz győzedelmeskedni. — Egy más
hasonló pénznek egygyik oldalán Princz
Berry és Berryné, a' másikon Frantzia
Ország szemléltetnek. Az utolsó Aesku-
lapiusnak gondviselése alá ajánlja a' kis

Princzet, a' kit Minerva a' maga paizsával fedez.

A' kisednek keresztelési pompájához nagy készülétek téternek. Királyi Végzés adatott ki, melly által meghatároztatott, hogy a' Párisi Notre Dame (Szűz Mária) templomában a' Királynak, a' Királyi vérből való minden Princzeknek, a' Paireknek, a' Követek kamarája' tagjainak, a' Státus-Tanácsos-Ministereknek, Marschaloknak, minden fő Tanácsosoknak és Itélőszékeknek, a' Párisi Magistratusnak, 's minden előkelőbb (ügynevezett Jó) Franziá városok' követségének jelenléteben mennyen véghez a' Keresztség. Páris városa 14 leánykát házosit ki ennek alkalmatosságával. Az egész Országban öröm-inneplések tartatnak. A' szárazon és tengeren való fegyveresektől elszökött emberek, 's a' már megíteltetett bűnösök közzül is, kiket az Igasság' Ministere fog ajánlani, bizonyos számuak, bocsánatot kapnak, 's mind a' katoná mind a' polgári kormányozásnál rendkívül való előmozdittatások esnek.

Lengyel Ország.

Oktober' 9-dikén és 11-dikén is a' Warschaunál össze seregelve lévő minden Orosz és Lengyel seregek fényes paradét tartottak a' Császár és a' Belgiumi Koronaörökös Princz' jelenlétében, a' ki Oktober 8-dikán estve érkezett meg oda. Mit hallott a' Diétának bezárattatása Oktober' 13-dikára volt határoztatva: azt pedig már bizonyosan tudták, hogy a' Császár Warschaun Oktober' 18-dikán oda hagyván, útját a' nevezett Belga Királyi Princzel egyetemben, Petrikaun, Czenstokaun, és Felső Slézián által Troppaubá fogja venni. — Konstantinus csak a' határig fogja kísérni ő Cs. Felségét.

Későbbi levelekben olvassuk, hogy Orosz Császár ő Felsége ezen Lengyel

Diétát egy nagyon gyökeres beszéd által Oktober' 13-dikán valósággal bezárta légyen.

B é c s.

Ide az a' szomorú hír érkezett Lipsiából, hogy ott Feldmarschal 's a' Hadi Tanács' Elölülője 's t. Schwarzenberg Károly ő Herczégsege, a' folyó hónap' 15-dikén estvéli 10 óraker, hosszas betegeskedése után kimult a' világból.

Császárné ő Felsége Holitschból e' h. 18-dikán estve kívánt jó egészségben megérkezett Bécsbe, Császár ő Felsége pedig ugyan ezen napon (18-dikban) útnak indult Holitschból Tropau felé — a' honnét így irnak az ott 20-dikban kijött Ujságban, 19-diki Datum alatt: —

„Tegnap az a' nagy szerencséje vala a' Tropau lakosoknak, hogy az Ország' kegyelmes Attyát köfalai közzé bejöni szemlélhessék. Ő Cs. Kir. Felsége déli 1 óraker érkezett meg. A' város' és környékeink' lakosai a' városon kívül felállítatott tisztelet kapúhoz kigyülekezvén, Vivát kiáltásokkal fogadták ő Felségét, ki a' Rendek' házához szállván be, ott a' Polgári és Katonai Elöljárói Karoknak szokott kegyelmességgel való audientziát adott. Ma Metternich Cs. K. Conferentziális Státus és külső dolgokra ügyelő Minister ő Herczégsege, valamint szintén az Austriai Cs. Udvarnál lévő Orosz Cs. Követ Gróf Golovkin, 's a' Pruszsziái ugyan itt lévő Követ Gróf Benrstorff Urak ő Excelentziájok is, megérkeztek.“

Az ugyan innét Oktober 21-dikén indult tudósítások szerént, 20-dikban déli 1 óraker a' Pruszsziái Koronaörökös 's ugyan ezen napon délutáni hat óraker Orosz Császár ő Felsége is megérkeztek Troppaubá. Ő Császári Felségét a' Sléziái határszélnél Austriai C. K. fő Camerarius Gróf Wirbna ő Exc-ja fogadta, 's Tropau-

ha lett beérkezésekor 101 agyúlövésék tisztelték. Úti szekereből Austriai Császár ő Felségéhez szállott-ki, 's innét ment azután a számára elkészítettett szállásra a Gróf Larisch házba. Vélle vagynak, mint kísérők General-Lieutenant Herczeg Wolkonsky és három Adjutánsok. — Orosz Státustitoknok-Minister Gróf Capodistrias, Császája előtt néhány órákkal érkezett-meg. — Austriai Császár ő Felsége kísérői között vannak a Frantzia és Anglus Bécsi Követek Marquis Caraman és Lord Stevart, az Orosz Császárei között pedig a S. Petersburgi Frantzia Követ Gróf Ferranoys. — A Pruszsus Királyt is várták kevés napok alatt, a ki még Berlinben volt, minthogy a leánya Miklós Csász. Nagy Herczegné, S. Petersburgból oda megérkezett vala.

Magyar Ország.

A Nemzeti Jádzószínről.

Pest Octob. 5-dikén. Tegnap mint Felséges Királyunk nagy neve innepén, a Székes Fehérvári Szinjátszó Társaság Budán a Város Játékszínében adott egy honnyi nyelvünkön hangzó, 's ez úttal a két Városban utolsó mutatványt, de melly szomorú látás volt, még ma is — midőn annyiféle okok készteheték a Magyarokat a meg-jelenésre, — szinte üresen találni a néző helyet, és mi több Budán! — A játék előtt újonnan el énekelte a minapi Kar-ének „Tarsad Isten Királyunkat“ ezt pedig követte: István, a Magyarok első Királya, vagy a Keresztyén Vallás diadalma eredeti Nemzeti Dráma 4 Felv. (de a melly eleibe nem könnyen lehetne Horátnak azon intését „nec quarta loqui persona laborat“ mottoúl választani). Ha az asszonyi rollokat tekintjük nehezen menekedünk azon gondolattól, hogy a szerző

talán azon feladástszándékozott ezen munkájában meg fejteni: mi módon lehetne három asszonyi személyeket úgy hozni a Játékszínre, hogy azoknak még kevesebb részök legyen a kifejtődzésben, mint ha egészen elmaradtak volna“ mert az egy Adelhaidon kívül a ki egy jelenésben, és egy monologban beszél, a többi csak ritkaságnak jelenik meg, 's akkor is többnyire némán, (hihető csak külömbségnek okáért). — Az előadás minden kitelhető szorgalommal ment véghez, és ha, a mint emlitém az asszonyok segéllése nem lett volna egészen ki zárva, okvetetlen ki elégitett volna. Kántorné Assz. (Gizela) a második felvonás elején lévő, és egyetlen jelenésiben is csak ő maga volt ismét. Murányiné Assz. (Adelheid) a darabban, a mennyire a textusból látszott, csak távoíróról érdeklött vonásokat is, művészitökéletességgel egészítette ki, 's ez által nem kevés kellemetes változást szerzett az egyéberánt fárasztó egyenlőségben. Balogné Assz. (Judith) semmi egyéb kívánni valót sem hagyott hátra, csak azt, hogy bár többet forgolódhatott volna a nézők előtt. — Annál kitetszőbbek a férjfi rollok, kivált István, kinek találása méltósággal egyesített különös szelidséget kíván, és Kőszeghy Ur ezen feltételeket olly szerentsésen tudta teljesíteni, hogy a Vallás diadalmát észre sem vehettük a játszó Ur szép diadalma miatt, valóban épen így kellett ezen Istvánnak a szerző lelke előtt lebegni, ha nemzetünk Királyi Apostolat akarta személyesíteni, és Kőszeghy Urnak kell azt játszani, hogy a nézők a Játékszínnek illy képtelen elváltoztatását kiálhassák. A másik kellemetes meg lépés Nagy Ur volt (Kupa); meg engedjen a játszó Ur, de a ki Szilágyi Mihályt, vagy Kajukot ezzel a Kupával egybe hasonlíja, csak bajosan

győzheti meg bámúlását, és igen hajlandó lesz azon állítás igazságának kétségbe hozása, hogy a' természetben nincsen ugrás, Szolimán és Kupa szép egy pár gyöngyök Nagy Ur művészi koszorújában. De ezen örömitünkért köszönettel tartozunk egyszersmiad Horváth Urnak is, ki ezen rolljának által engedésével egy részről azt bizonyította meg, melly igazán fekszik a' szívében a' köz elömenetel, más részről pedig, melly kevésé fél, igaz művész érdemeinek meghomályosításoktól, és méltán; mert ő mint Aba Sámuel is szint' olly kedves volt előttünk mint Zrinyi vagy Bebek személyeikben. Murányi Ur (Ventzelin) hathatósan segíté a' játék szerentsés kimenetelit, valamint Komlósy Ur is (Kozár) mind a' ketten igaz díszére szolgálják a' Magyar Játékszínnek. Demény Ur (Gróf Theodát) ditséretesen felelt meg ma is rollja characterének. Györfy Ur eddig szinte el kerülte figyelmünket, de mint Bolezláv meg érdemli az említést, csak arra emlékeztetjük hogy a' thrónus előtt mutatott figyelmelessége azt gyanítatja, hogy a' próbán sem figyelmeztett egészen; különben mozdulatiban szép könnyűséget látatott. Tóth Ur (Bulcsó) helyesen vitte fel vett személyét. Szabolts, Helvig, Pázmán, Rádó segítő rolljoknak meg feleltek.

Melly örvendetes érzés gerjed a' Hazafi mejjében; midön Színjatszóink illy szép elömeneteleknek tanúja lehet! örömmel látja Thália oltárait édes Hazánkban is szemlátomást gyarapodni, és belső megelégedéssel tapasztalja, melly méltó áldozatok tétetődjenek azokon érdemes játszóink által. De a' jó ízlés barátjának figyel-

mét ezen nemes örömmek érzése sem foglalja el annyira, hogy által ne látná, mennyire legyen még hátra a' művészség tökéletesítésére, és fájdalommal futják szemei végig azon temérdek gátokat, mellyek Hazánkban teendő további elömenetelit nehezítik, 's így nemzeti pallérozódásunkat is hátráltatják. A' nemzet pallérozódását mondán, és ha valaki előtt kétségesnek tetszik talán ezen állításom igazsága, tanúim lehetnek Bayle, Fontenelle, Sonnenfels 's más e' részben hitelt érdemlő tudósok, a' kik mindnyájan meg egyeznek abban, hogy a' Játékszín állapotja leg bizonyosabb mértéke a' nemzet pallérozottságának, kitagadhatja pedig hogy ugyan ezt bizonyítja a' tapasztalás is. — Közönségesen el esmért igazság az, hogy „a' nyelv gyermekora Symboluma legyen az egész nemzet gyermekkorának“ senki sem kételkedik pedig már azon, hogy a' jó karba helyezett Játékszín a' nyelv kimivelésére vezető utak között az első helyet foglalja el, mint a' leg rövidebb, az érdekelt izélnék el érésében. Meddig fogunk tehát még Európa pallérozott Nemzetei között egyedül mi vakoskodni! meddig szolgáltunk a' külföldnek okot arra, hogy minket a' miveltebb nemzetek sorából, (ha bár képzelt jussal is) kizárhasson? erre csak egy a' felelet, mind addig t. i. még az Utazók, kik Hazánk fő Városában, Pesten, tett tapasztalásaik után itélnek, (és valjon nem méltán e'?) az egész nemzetnek pallérozottsága állapotjáról, — itt Pesten nemzeti Játékszint hijába keresnek.

Redaktor: Pánczél Dániel; nyomtatja Nemes Stöckholzer Hirschfeld Felix.

(Ober-Passauer Hof Nro. 396.)